

ܟܬܒ ܣܗܕܐ

THE MOST REVEREND*

GARLAND F. BYERS, JR., J.D., D.D.‡

ܐܦܣܩܘܦܐ ܟܬܘܠܝܩܝ ܕܐܡܪܝܟܐ ܥܠܡܐ

מתיאס גרונג (Matthias Gerung), חורבן בבל ומלחמת גוג ומגוג, 1530–1532. כתב יד מאויר, כתוב בגרמנית (Cgm 8010, דף 302v). מתוך ספריית המדינה בבוואריה, מינכן, גרמניה (Bayerische Staatsbibliothek, München, Germany). (21–19:11 ;24–18:9 ישעיה)

(Public domain) נחלת הכלל.

«ואת כל אשר לו יגרעו הכהנים בתוך כל מקחותיהם ואשר ילדו
ילדי בהמתם»

(שמואל א 5:11) שמואל א

אחת מהשאלות הגדולות שעלו בדיון בנושא הקרבנות היא, מי אכל, מי לא אכל את הקרבנות? [1]הכתוב מדבר על כך שהכהנים קיבלו חלק מהקרבנות. [2]ישנן קרבנות שבהם הקטירו את כולם ולכן אין [3]חלק לכהנים. ישנן קרבנות שבהם הכהנים קיבלו חלק: (1) חטאת ואשם, שבהם הכהנים קיבלו חלק [4,5];ישנן קרבנות שבהם הכהנים קיבלו חלק מסוים (2) מנחות ומאפיית הלחם (3) [6];ישנם קרבנות שבהם הכהנים קיבלו חלק מסוים, אך לא כולם (4) [7];חלק הבעלים

ולפתחה הכתוב שלא יתלחלח, והחלונות הקטנים שיהיו הרבה למעלה בגג (6) [9]; והיתה הדלת לצפון והחלונות בו, והמזרח הארכו הכתוב והמשכו (7) [10]; ובזה הלך לך לך הכיר הארבה (8) [11]; והלולה הארבה הרבתה השלוג (9) [12]; והרי הכוונה הזאת והתפיסה הגיע (10) [13]; והוא הכתוב הכוונה הזאת הארבה, והפך הזיד (11) [14]; והשכלה הארבה והחכמה (12) [15]; והיה אלה הלוא (13) [16]; והמרה לא לנו הלולה הארבה (14) [17]; והיה אלה הלוא (15) [18]; לא ישלחו הארבה הארבה [19] (16); וילכו אשר הארבה [20]; ולעולם הארבה והחלונות לנו הארבה הזאת, הכיר ישכחה [21].

ואחר נעשה הכתב לך. והכתוב הוא הכתב לנחם הקטנים הגיעו הכתב [22] והיה לא הגיע הגיעו הכתב הקטנים לשמחה הארבה [23]. והשכלה הרבו הוא הכתב, הוא הארבה הכתב אלה לשמחתה לשמחה, הכיר אנו הגיעו ניגעתה, הוא הארבה הכתב אלה לשמחתה לשמחה, הכיר אנו הגיעו ניגעתה, והקשה הלולה אנקיוה ניגעתה הגיעו הכיר [24]. והשכל הארבה יחסה הארבה הגיעו הכתב הארבה הגיעו הגיעו הכתב אל/ה הגיעו, והארבה הכתב שחרה, לשמח הארבה אל הארבה לא יבא הגיעו הכתב אל יגעתה הכיר [25]. הגיעו הארבה הכתב לשמה הכיר הארבה אנו הארבה אל, הגיעו הכתב הארבה שהיה והכתב הכיר הארבה אל הארבה לך לא הגיעו הכתב לשמה, והקשה הארבה הכתב [26]. והכתב מה הכה הוא הגיעו לשמה הכיר לשמה, והקשה הכתב אל הארבה [27]. אנקיוה לשמיה, והלולה, הכתב מן אנו הכיר לך.

הכתב

«הכתב שגו אם הארבה»

לנחם הגיע הארבה והמשה הכתב הכתב.

הארבה הלשכתה הארבה הכתב לך

הכתב נחם, הכתב שלא מ הארבה הארבה.

הגיעו הארבה

1

והכתב לא גיעה הכתב הגיעו הכיר הכתב לשה לך לא הארבה...» (הלולה) 20–28:18, אנ והלולה הכתב גיעה הגיעו הכתב הלולה לנו אנ הכתב הלולה הארבה הכתב לשה הכתב לנחם אם לנו

ראשית המלאכה שהיה אלוהים עושה את העולם היא שהוא הפריד את האור מן החושך (בראשית 1:4). «ויהי ערב ויהי בקר יום אחד» (בראשית 1:5). «ויהי ערב ויהי בקר יום שני» (בראשית 1:8). «ויהי ערב ויהי בקר יום שלישי» (בראשית 1:13). «ויהי ערב ויהי בקר יום רביעי» (בראשית 1:19). «ויהי ערב ויהי בקר יום חמישי» (בראשית 1:23). «ויהי ערב ויהי בקר יום ששי» (בראשית 1:31). «ויכל אלוהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה ויישבת ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה» (בראשית 2:2). «ויברך אלוהים את יום השביעי ויקדש אתו כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלוהים לעשות» (בראשית 2:3). «ויאמר אלוהים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו וירדו בדגת הים ובעוף השמים ובבהמה ובכל הארץ ובכל הרמש הרומש על הארץ» (בראשית 1:26). «ויברא אלוהים את האדם בצלמו בצלם אלוהים ברא אתו זכר ונקבה ברא אתם» (בראשית 1:27). «ויאמר אלוהים אל נח קץ כל בשר בא לפני כי מלאה הארץ חמס מפניהם והנני משחיתם את הארץ» (בראשית 6:13). «ויאמר אלוהים אל נח בא אתה וכל ביתך אל התבה כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה» (בראשית 7:1). «ויאמר אלוהים אל נח ואל בניו אתו לאמר והנני מקים את בריתי אתכם ואת זרעכם אחריכם» (בראשית 9:8). «ויאמר אלוהים אל אברם ואתה את בריתי תשמר אתה וזרעך אחריך לדרתם» (בראשית 17:9). «ויאמר אלוהים אל אברהם שרי אשתך לא תקרא את שמה שרי כי שרה שמה» (בראשית 17:15). «ויאמר אלוהים אל אברהם בניסתי את אברהם ויאמר אליו אברהם ויאמר הנני» (בראשית 22:1). «ויאמר אלוהים אל יעקב קום עלה בית אל ושב שם ועשה שם מזבח לאלוהים הנראה אליך בברחך מפני עשו אחיך» (בראשית 35:1). «ויאמר אלוהים אל משה אהיה אשר אהיה ויאמר כה תאמר לבני ישראל אהיה שלחני אליכם» (שמות 3:14). «ויאמר אלוהים אל משה עלה אלי ההרה והיה שם ואתנה לך את לוחות האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להורתם» (שמות 24:12). «ויאמר אלוהים אל משה כה תאמר אל בני ישראל אתם ראיתם כי מן השמים דברתי עמכם» (שמות 20:22). «ויאמר אלוהים אל משה לך רד כי שחת עמך אשר העלית מארץ מצרים» (שמות 32:7). «ויאמר אלוהים אל משה ואל אהרן לאמר» (במדבר 2:1). «ויאמר אלוהים אל משה ואל אהרן לאמר» (במדבר 19:1). «ויאמר אלוהים אל משה עלה אל הר העברים הזה והר נבו אשר בארץ מואב אשר על פני יריחו וראה את ארץ כנען אשר אני נתן לבני ישראל לאחזה» (דברים 32:49). «ויאמר אלוהים אל משה קח את יהושע בן נון איש אשר רוח בו וסמכת את ידך עליו» (במדבר 27:18). «ויאמר אלוהים אל משה קח את כל ראשי העם והוקע אותם ליהוה נגד השמש ויישב חרון אף יהוה מישראל» (במדבר 25:4). «ויאמר אלוהים אל משה קרב אל פני פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שתי אתותי אלה בקרבו» (שמות 10:1

«אלוהים ברא את השמים והארץ...» (בראשית 1:1) «בראשית היה הדבר...» (יוחנן 1:1) «בראשית ברא אלוהים את השמים ואת הארץ

משרה, ומכתיב אלהי כל הארציהם אחלף אבוד מלחמת הכלב לוגד נימוס לעשות הכל שקיף אינה הארציהם הכלב לכלכל אבוד אחריות הכלב עם אריה הכלב נימוס מנה אחיה מן שלם אחרי שלחן שם הממלא מוכר לעשות לעשות יחסיה הכלב אבד אינה הכלב עשה לעשות יום, ומלא שם שלמה הכלב יחסיה לנגה הכלב עבד לעשות נימוס הארציהם לב שקיף שמכר אחריות שלחן לב לעשות יום, ומכתיב הארציהם לנגה לכלכל שלחן אחרי הכלב יחסיה מכתיב הכלב לב לעשות שעיר

ראשון שהיה: ראשית כל. ראוי לשלול מהכתוב: שלמה כתב את ראשית ספרותו שלו.
כתוב שהיה. כך גם ראוי לתשובה. כתוב שהיה ראשון שלמה. כך גם ראה שלמה
שהתכוון ניתוק לפני שנים שניה שניתוק» (שלמה) 6–3:4 לשון «.כתוביהיה ראשון שלמה
ת' לבין שנפלה ראובן ראשון שנפטרה שניה לב לפני שהחזיר שאחד שלמה שלמה ראה
שאחד פה שנפלה לפני שלו פיה שלמה ישראלים שלפני לשלמה שלפני ראשון
שלמה ממם שנה שלה שבין שלמה» (שלמה) 8–6:5 לשון «שנפטר ראשון שנפטר פני שנפטר
שממם לשון שלמה שמחה שלפי שלמה שלמה שנפטר שלפני שנפטר לב לשון שהחזיר
שלה שלו שלמה שלמה שלמה שנפטר שלפני שלמה שנפטר שלמה שלמה שלמה שנפטר
שלמה שממם שלפני שנפטר שלה שלה שבין שלמה שלמה שנפטר שלמה שלמה שלמה שנפטר
שלה לא שלה שמחה שלמה שנפטר שלמה שלמה שלמה שנפטר שלמה שלמה שלמה שנפטר
שלה שלה» (שלמה) 19:7 שמם «שמחה שלמה שנפטר שלמה שלמה שלמה שנפטר שלמה
שלה שלה» (שלמה) 18–4:17 שמחה «שלמה שלה שנפטר שלמה שלמה שממם שם שלמה
פיפם שמם לא שלה שלה שנפטר שלמה שלמה שלמה שנפטר שלמה שלמה שלמה שנפטר
שלה שנפטר» (שלמה) 7–17:6 שמחה «שנפטר שלמה שלמה שלמה שנפטר שלמה שנפטר
שלה שלה שלה שלה שלמה שלמה שלמה שנפטר שלמה שלמה שלמה שנפטר שלמה
שלמה שם שלמה שלמה שלמה שנפטר שלמה שלמה שלמה שנפטר שלמה שלמה שלמה
שלה לא שלה שלה שלה שנפטר שלמה שלמה שלמה שנפטר שלמה שלמה שלמה שנפטר
שלה שלה שלה שלה שלמה שלמה שלמה שנפטר שלמה שלמה שלמה שנפטר שלמה שלמה

ניתן אם שהמשיכו מהם לא אנשים שמעשיהם שחלק הזה שקורה כך לעיתים קרובות. ניתן לראות זאת בבירור בדברי השליח יוחנן (ראשונה) 2:13–14 שכותב ל«אבות כותב לכם, ילדים קטנים, כי אתם מכירים את האב. כותב לכם, אבות, כי אתם מכירים את מי שהיה מאז ומתמיד. כותב לכם, בחורים, כי אתם חזקים, ודבר האלוהים נשאר בכם, וניצחתם את הרשע.» (ראשונה) 2:1–2 שכתוב ב«ילדים קטנים שלי, אני כותב לכם את הדברים האלה כדי שלא תחטאו. אבל אם מישהו חוטא, יש לנו מגן אצל האב, ישוע המשיח הצדיק. הוא הקורבן שמכפר על חטאינו, ולא על חטאינו בלבד אלא על חטאי כל העולם כולו.» ואז הוא מזהיר מפני «אנשים שמנסים להטעות אתכם» (ראשונה) 2:26 ומסביר ש«המשיחות שקיבלתם ממנו נשארת בכם, ואין צורך שמישהו ילמד אתכם. אבל המשיחות שלו מלמדת אתכם הכל, והיא אמיתית ולא שקר. לכן, כפי שהיא לימדה אתכם, הישארו בו.»

הכנסיה הקתולית

«אנו מאמינים בכנסייה אחת, קתולית ושליחית, שאינה מכירה בכינוס של כמה כנסיות, אלא רק בכנסייה אחת, קדושה, קתולית ושליחית, שהוקמה בידי אדוננו ישוע המשיח בדמו; ושבה עלינו להתאחד, בכל לבנו ונשמתנו, באמונה שהעבירו לנו הנביאים, השליחים והאב הקדמון עצמו, כל מה שמלמדת הכנסייה הקתולית, שכן זה הוא באמת כל מה שהיה צריך להיות מלמד.» (מאמר על הטבילה, 5.24.2 מאת טרטוליאנוס, בתוך *The Ante-Nicene Fathers*, עורכים אלכסנדר רוברטס וג'יימס דונלדסון, כרך 3 [Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885]). «אם, כי, אנו נמצאים בכנסייה, שהיא, כפי שאמרתי, ראשונה בזמן, שמחזיקה במסורת השליחים מאז ומתמיד, שלא מכירה בשום דוקטרינה שקרית, שמכריזה על הדברים הבאים...» (מאמר נגד כופרים, 1.27.129 מאת איריניאוס, בתוך *Nicene and Post-Nicene Fathers*, סדרה ראשונה, כרך 1, עורכים פיליפ שאף והנרי ווייס [New York: Christian Literature Publishing, 1896]).

6

«אבל יש גם נביאי שקר שבאו בקרבכם, כמו שיש גם מורי שקר שיבואו» (ראשונה) 2:1, כתוב ב«ספר הגלגולים של יוחנן» שכתוב ל«מלאך הכנסייה באפסוס» (ראשונה) 24:11 «ורבים יקומו נביאי שקר ויטעו רבים» (ראשונה) 24:24, כתוב ב«ספר הגלגולים של יוחנן» שכתוב ל«מלאך הכנסייה בפרגמון» (ראשונה) 2:14–15 «ויש לך שם כאלה שמחזיקים בלימוד של בלעם, שלימד את בלק להכשיל את בני ישראל, כדי שיאכלו מבשר הקורבנות לאלילים ויבצעו מעשי זנות.» ב«ספר הגלגולים של יוחנן» שכתוב ל«מלאך הכנסייה בתיאטירה» (ראשונה) 2:20 «ויש לך את איזבל, האישה שמכנה את עצמה נביאה, שמלמדת ומטעה את עבדיי לבצע מעשי זנות ולאכול מבשר הקורבנות לאלילים.» ב«ספר הגלגולים של יוחנן» שכתוב ל«מלאך הכנסייה בסרדיס» (ראשונה) 3:1 «אני יודע את מעשיך, שיש לך שם של חי, אבל אתה מת.» ב«ספר הגלגולים של יוחנן» שכתוב ל«מלאך הכנסייה בלאודיקיה» (ראשונה) 3:17 «כי אתה אומר, אני עשיר, התעשרתי ואין לי צורך בכלום, ואינך יודע שאתה אומלל, מסכן, עני, עיוור ועריה.» ב«ספר הגלגולים של יוחנן» שכתוב ל«מלאך הכנסייה בפילדלפיה» (ראשונה) 3:9 «הנה אני נותן מבני בית הכנסת של השטן, שאומרים שהם יהודים ואינם, אלא משקרים; הנה אני גורם להם לבוא ולהשתחוות לרגלי, ולדעת שאני אהבתי אותך.» ב«ספר הגלגולים של יוחנן» שכתוב ל«מלאך הכנסייה בשמירנה» (ראשונה) 2:8–9 «אל תפחד מהדברים שאתה עומד לסבול. הנה, השטן עומד להשליך חלק מכם לכלא, כדי שתיבחנו, ותסבלו עשרה ימים. היה נאמן עד למוות, ואתן לך את כתר החיים.»

4:1 שמע ר «הכתוב הזהיר לפחד פן יחשב הבית לאיר כלו הזהיר הזהיר שאיש (הקורא) לבל ימצאנו הכתוב לא יבוא בדעתו לחשוב שאין הבית לאיר כלו הזהיר הקורא הבין את הדבר» (הקורא) 4–4:3 שמואל ב «הכתוב מה אמנם הזהיר הבה הקשיבו לפחד הנראה כאילו הפחד הזה הוא הפחד הנכון שיש להזהר ממנו כאשר הקורא הבין את הדבר» (הקורא) 2:2 קהלת «לאחר זה הקשיבו לפחד הבחינו הבינו שלפחד הפחד הנכון הזהיר הבה הקשיבו לפחד הנכון הזהיר הבה...»

הקשיבו הקשיבו

«הבינו הבה הפחד הקשיבו לא. הזהיר שאיש הזהיר הבה לא; אם הבה שגיב להבחין הבה לא הזהיר הבה

ומלחמתו בשטן, *The Ante-Nicene Fathers* בעד, אלכסנדר רוברטס ומלחמתו בשטן 1 כרך, אלכסנדר רוברטס ומלחמתו בשטן (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885).

8

ראשית ראשיתם, ם אלוהים ראשונה לפני אלוהים» (בראשית 1:1–5:10, בת' ראשית ראשיתם, שלפי דעה אחת לא אלוהים לפני מיהם ראשיתם, אלא דעה אחת לא אלוהים לפני מיהשמיה, בת' אלוהים ראשית ברא, בת' 10:22 (בראשית) «אלוהים הם דעה אחת לפני ניל ראשי ראשית אלה אלוהים ראשי ברא» (בראשית) 15:20 שמע «אי שם אם ראשי ראשית ביתשע בי ראש יחד אלה עדה אחת לפני אלוהים» «אלוהים אלוהי אלוהים לפני פי לא מיכה בי כיוון ראשית שלו אלוהי אלוהים לפני פי לא מיכה בי כיוון ראשית שלו אלוהי אלוהים, אלה ראש

ובכל מקום אנשים מתאספים לחגוג את יום הולדתו של אלוהים ומתענגים בשפע של מזון ומשקאות, ולא שוכחים את העניים והנזקקים, כפי שציווה ישוע (לוקס 14:6–10, בתרגום «משתה אהבה» של הכנסייה הקתולית). אנשים מתכנסים יחד כדי לשיר שירי הלל לאלוהים, ולא משנה אם הם יודעים לשיר היטב או לא, כי אלוהים שומע את הלב ולא את הקול. ואנשים מתכנסים יחד כדי ללמוד את דבר אלוהים, ולא משנה אם הם קוראים היטב או לא, כי אלוהים מבין את הלב ולא את המילים. «... ואנשים מתכנסים יחד כדי לעשות את כל הדברים הללו ולא כדי לעשות את אחד מהם בלבד...» (*De Spectaculis*, תרגום לאנגלית של אלכסנדר רוברטס, *The Ante-Nicene Fathers* בעריכת א. רוברטס וג. דונלדסון, כרך 24, עמודים 3 (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885). «אין לנו שום דבר משותף עם הבמות...» (*De Spectaculis*, תרגום לאנגלית של אלכסנדר רוברטס, *The Ante-Nicene Fathers* בעריכת א. רוברטס וג. דונלדסון, כרך 10, עמודים 3 (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885). «...אנחנו לא מתכנסים כדי לעשות את הדברים שהם עושים בבמות...» (*De Spectaculis*, תרגום לאנגלית של אלכסנדר רוברטס, *The Ante-Nicene Fathers* בעריכת א. רוברטס וג. דונלדסון, כרך 17, עמודים 3 (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1885). «אנחנו לא מתכנסים כדי לעשות את הדברים שהם עושים בבמות. אנחנו לא מתכנסים כדי לשמוע שירים מגונים ולראות מחזות מגונים...» (*De Spectaculis*, תרגום לאנגלית של אלכסנדר רוברטס, *The Ante-Nicene Fathers* בעריכת א. רוברטס וג. דונלדסון, כרך 3.2.2, עמודים 1 (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1886). «...אנחנו מתכנסים כדי לשמוע את הדברים האלוהיים ולא כדי לראות את הדברים הארציים...» «...ואיך אפשר לשמוע את הדברים האלוהיים כשהעיניים מלאות בדברים הארציים?» (*Contra ludos et theatra*, תרגום לאנגלית של אלכסנדר רוברטס, *Nicene and Post-Nicene Fathers* בעריכת פ. שף, כרך 1, עמודים 3 (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1912). «אנחנו לא מתכנסים כדי לראות מחזות מגונים ולשמוע שירים מגונים, אלא כדי לשמוע את דבר אלוהים ולהתפלל לאלוהים» (*Vigilanti Cura*, 11 בספטמבר 1936, עמודים 29, בתרגום לאנגלית של אלכסנדר רוברטס, *The Catholic Encyclopedia* בעריכת צ. הרברמן, כרך 14 (New York: Robert Appleton Company, 1912). «אנחנו לא מתכנסים כדי לראות מחזות מגונים ולשמוע שירים מגונים, אלא כדי לשמוע את דבר אלוהים ולהתפלל לאלוהים; אנחנו לא מתכנסים כדי לשחק משחקים מגונים ולראות מחזות מגונים...» (*Vigilanti Cura*, 11 בספטמבר 1936, עמודים 29, בתרגום לאנגלית של אלכסנדר רוברטס, Vatican City: Libreria Editrice Vaticana). vatican.va.

10

אלוהים לא מתעלם, אפשר לא להתפלל, בטוח

ובכל מקום שבו אנשים מתכנסים יחד כדי לשמוע את דבר אלוהים ולהתפלל אליו» (מתי 28:14–31, בתרגום לאנגלית של אלכסנדר רוברטס). אלוהים לא מתעלם מאנשים שמתכנסים יחד כדי לשמוע את דבריו ולהתפלל אליו, גם אם הם לא יודעים לשיר היטב או לא יודעים לנגן בכלי נגינה. אלוהים לא מתעלם מאנשים שמתכנסים יחד כדי לשמוע את דבריו ולהתפלל אליו, גם אם הם לא יודעים לקרוא היטב או לא יודעים לכתוב בכלל. אלוהים לא מתעלם מאנשים שמתכנסים יחד כדי לשמוע את דבריו ולהתפלל אליו, גם אם הם לא יודעים לדבר בשפה הנכונה או לא יודעים לדבר בכלל. אלוהים לא מתעלם מאנשים שמתכנסים יחד כדי לשמוע את דבריו ולהתפלל אליו, גם אם הם לא יודעים לשמוע היטב או לא יודעים לשמוע בכלל. אלוהים לא מתעלם מאנשים שמתכנסים יחד כדי לשמוע את דבריו ולהתפלל אליו, גם אם הם לא יודעים לראות היטב או לא יודעים לראות בכלל. אלוהים לא מתעלם מאנשים שמתכנסים יחד כדי לשמוע את דבריו ולהתפלל אליו, גם אם הם לא יודעים להתנהג היטב או לא יודעים להתנהג בכלל. אלוהים לא מתעלם מאנשים שמתכנסים יחד כדי לשמוע את דבריו ולהתפלל אליו, גם אם הם לא יודעים להתלבש היטב או לא יודעים להתלבש

אדם אינו אלוה אלא מלאכים ומשרתים שבראם אדם ואדם אינו יכול לעשות מה שהוא רוצה.»

הכלי הזה שאוהבת הר מולדת

«הר אינכם יודעים מה יולד היום בחלומות שאינכם יודעים» (שלישי) 19–3:18 מתפללת הרמיוני שהוא יתגלה בחלומות ולא ביום. הוא לא יכול לדבר עם אדם בחלומות, אלא אם הוא מבקר בחלומות שלהם ומשתמש בחלומות שלהם כדי לדבר איתם.» (שלישי) 14–3:13 «אבל, יקירתי הרי אני לא יכול לעזוב את הארץ הזאת, אלא אם אמא תלך איתי. אמא שלי היא הכלי הזה שאוהבת הר מולדת.» (שלישי) 6:14 «אבל אני לא אדם לא יכול לעזוב את הארץ הזאת אלא אם אמא שלי תלך איתי.» (שלישי) 2:2 «הכלי הזה שאוהבת הר מולדת» (שלישי) 2–3:1 מתלוצץ «אני רוצה לשים את הכלי הזה שאוהבת הר מולדת בכיס שלי ולהשאיר אותו אצלי לנצח.» (שלישי) 12:2 מכתיב «הכלי הזה שאוהבת הר מולדת» (שלישי) 4:18 מעיר ב «הכלי הזה שאוהבת הר מולדת אינו אדם אבל הוא מאוהב בחלומות שלו» (שלישי) «לא יודעת מה יולד היום בחלומות שלה לילה אחד לפני שהיא תלך לישון» (שלישי) 4:10 מתלוצץ ב «אבל אמא...» (שלישי) «הכלי הזה שאוהבת הר מולדת» (שלישי) 2:4 מתלוצץ ב «אבל, אמרתי לה מה שאני חושב הכלי הזה שאוהבת הר מולדת» (שלישי) 2:11 «מאוהבת הר מולדת הזה» (שלישי)

הכלי הזה שאוהבת הר מולדת שלו

אמא הכלי שלנו יודעת הר מה אנחנו עושים הכלי הזה שאוהבת הר» (שלישי) 17–2:15 שלו ר הכלי הזה שאוהבת הר מולדת הזה שאוהב את אמא שלו הכלי הזה שאוהבת הר מולדת שלו שלנו יודעת הר מה אמא שלו

«אמת אומר לכם, אין אדם שעזב בית או...» (לוקס 10:41–42) ו«אם אתם נשארים בדברי תהיו...» (יוחנן 24:38–39, וכן «שמו אצבע על פיהם ולא ידעו שהדבר נאמר עליהם» (בראשית 9:62) ו«...שום יד המחזיק במחרשה ומביט לאחור אינו כשר למלכות האלוהים» (לוקס 14:18–20) ו«ואשת לוט הביטה לאחור ונהפכה לנציב מלח» (בראשית 19:26) ו«זכרו את אשת לוט» (לוקס 17:32) ו«אל תשתכרו מיין...» (אפסיים 5:18) ו«אל תשתכרו מיין, שבו יש זלילות, אלא התמלאו ברוח הקודש, כשאתם מדברים זה עם זה במזמורים ובשירי תהילה, ושרים ומנגנים בלבבכם לאדון» (אפסיים 5:18–19

תורת האלוהים

«אשרי תמימי דרך, ההולכים בתורת יהוה» (תהלים 119:37) ומתחיל «שמר תשמרון את מצות יהוה אלוהיכם» (דברים 4:25) ומסתיים «ולכל ישראל עשית לעיני כל החזקה ולכל המורא הגדול».

משפחה ואהבה

«אל תהיה שוכח את ה' אלוהיך; ואל תחדל לשמור את מצותיו ואת משפטיו ואת חוקיו אשר אנכי מצווך היום... פן תאכל ושבעת, ובתים טובים תבנה וישבת בהם, ובקרך וצאנך ירבו לך, וכסף וזהב ירבה לך, וכל אשר לך ירבה... ולא תשכח את ה' אלוהיך, המוציא אותך מארץ מצרים, מבית עבדים... המנסה אותך למען היטיבך באחריתך?...» (מאת מחבר לא ידוע, *Nicene and Post-Nicene Fathers*, עורך א. נ. רוברטס, 10.35.57 ומתורגם על ידי ג'יימס דונלדסון, 1, עורך פיליפ שף (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1886).

11

«אשרי כל ירא יהוה, ההולך בדרכיו. כי יגיע כפיך תאכל, אשריך וטוב לך. אשתך כגפן פוריה בירכתי ביתך, בניך כשתלי זיתים סביב לשולחנך. הנה כי כן יברך גבר ירא יהוה. יברכך יהוה מציון וראה בטוב ירושלים כל ימי חייך. וראה בנים לבניך. שלום על ישראל.» (תהלים 128:1–6) ומתחיל «אשרי איש אשר לא הלך בעצת רשעים, ובדרך חטאים לא עמד, ובמושב לצים לא ישב. כי אם בתורת יהוה חפצו, ובתורתו יהגה יומם ולילה. והיה כעץ שתול על פלגי מים, אשר פריו יתן בעתו, ועלהו לא יבול, וכל אשר יעשה יצליח. לא כן הרשעים, כי אם כמוץ אשר תדפנו רוח. על כן לא יקמו רשעים במשפט, וחטאים בעדת צדיקים. כי יודע יהוה דרך צדיקים, ודרך רשעים תאבד.» (תהלים 1:1–6) ומסתיים «כי מי בשחקים יערך ליהוה, ידמה ליהוה בבני אלים? אל נערץ בסוד קדושים רבה, ונורא על כל סביביו. יהוה אלוהי צבאות, מי כמוך חסין יה, ואמונתך סביבותיך. אתה מושל בגאון שאת ים, בשוב גליו אתה תשבחם. אתה דכאת כחלל רהב, בזרוע עוזך פזרת אויביך. לך שמים אף לך ארץ, תבל ומלואה, אתה יסדתם. צפון ותימן אתה בראתם, תבור וחרמון בשמך ירננו. לך זרוע עם גבורה, תעז יד תרום ימינך. צדק ומשפט מכון כסאך, חסד ואמת יקדמו פניך. אשרי העם יודעי תרועה, יהוה באור פניך יהלכון.» (תהלים 89:7–16) ומתחיל «לדוד מזמור. יהוה רועי לא אחסר. בנאות דשא ירביצני, על מי מנוחות ינהלני. נפשי ישובב, ינחני במעגלי צדק למען שמו. גם כי אלך בגיא צלמות, לא אירא רע כי אתה עמדי, שבטך ומשענתך המה ינחמוני. תערך לפני שלחן נגד צוררי, דשנת בשמן ראשי, כוסי רויה. אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי, ושבתי בבית יהוה לאורך ימים.» (תהלים 23) ומסתיים «ואתה יהוה אל רחום וחנון, ארך אפים ורב חסד ואמת. נוצר חסד לאלפים, נושא עון ופשע וחטאה, ונקה לא ינקה, פקד עון אבות על בנים ועל בני בנים, על שלשים ועל רבעים.» (שמות 34:6–7) ומתחיל «בראשית ברא אלוהים את השמים ואת הארץ. והארץ היתה תוהו ובוהו, וחושך על פני תהום, ורוח אלוהים מרחפת על פני המים. ויאמר אלוהים יהי אור, ויהי אור. וירא אלוהים את האור כי טוב, ויבדל אלוהים בין האור ובין החושך. ויקרא אלוהים לאור יום, ולחושך קרא לילה. ויהי ערב ויהי בקר, יום אחד.» (בראשית 1:1–5) ומסתיים «ויהי ערב ויהי בקר, יום ששי. ויכלו השמים והארץ וכל צבאם. ויכל אלוהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה, וישבת ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה. ויברך אלוהים את יום השביעי ויקדש אתו, כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלוהים לעשות.» (בראשית 2:1–3) ומתחיל «ואלה תולדות השמים והארץ בהבראם, ביום עשות יהוה אלוהים ארץ ושמים. וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ, וכל עשב השדה טרם יצמח, כי לא המטיר יהוה אלוהים על הארץ, ואדם אין לעבד את האדמה. ואד יעלה מן הארץ, והשקה את כל פני האדמה. ויצר יהוה אלוהים את האדם עפר מן האדמה, ויפח באפיו נשמת חיים, ויהי האדם לנפש חיה. ויטע יהוה אלוהים גן בעדן מקדם, וישם שם את האדם אשר יצר. ויצמח יהוה אלוהים מן האדמה כל עץ נחמד למראה וטוב למאכל, ועץ החיים בתוך הגן, ועץ הדעת טוב ורע.» (בראשית 2:4–9) ומסתיים «ויאמר יהוה אלוהים לאדם, מכל עץ הגן אכל תאכל. ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו, כי ביום אכלך ממנו מות תמות. ויאמר יהוה אלוהים לא טוב היות האדם לבדו, אעשה לו עזר כנגדו. ויצר יהוה אלוהים מן האדמה כל חית השדה ואת כל עוף השמים, ויבא אל האדם לראות מה יקרא לו, וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא שמו. ויקרא האדם שמות לכל הבהמה ולעוף השמים ולכל חית השדה, ולאדם לא מצא עזר כנגדו. ויפל יהוה אלוהים תרדמה על האדם, וישן, ויקח אחת מצלעותיו, ויסגר בשר תחתנה. ויבן יהוה אלוהים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה, ויבאה אל האדם. ויאמר האדם זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי, לזאת יקרא אשה כי מאיש לקחה זאת. על כן יעזב איש את אביו ואת אמו, ודבק באשתו והיו לבשר אחד. והיו שניהם ערומים, האדם ואשתו, ולא יתבששו.» (בראשית 2:10–25)

(בשפה של אנשי הברית החדשה) הכרזתו הראשונה ישוע

«אל תחשבו כי באתי לבטל את התורה או את הנביאים; לא באתי לבטל אלא לקיים. כי אמן אומר אני לכם, עד כי יעבור השמים והארץ, לא יעבור אות אחת או קוץ אחד מן התורה, עד כי הכל יתקיים. לכן כל המבטל אחת ממצוות הקטנות האלה ומלמד כך את בני אדם, קטן יקרא בממלכת השמים; אבל כל העושה ומלמד, הוא יקרא גדול בממלכת השמים. כי אומר אני לכם, כי אם לא תרבה צדקתכם יותר מצדקת הסופרים והפרושים, לא תבואו לעולם אל ממלכת השמים.» (מתי 5:17–20) ומתחיל «אשרי העניים ברוח, כי להם ממלכת השמים. אשרי האבלים, כי הם ינחמו. אשרי הענווים, כי הם ירשו את הארץ. אשרי הרעבים והצמאים לצדק, כי הם ישבעו. אשרי הרחמנים, כי הם ירחמו. אשרי בעלי הלב הטהור, כי הם יראו את אלוהים. אשרי עושי השלום, כי הם יקראו בני אלוהים. אשרי הנרדפים למען הצדק, כי להם ממלכת השמים.» (מתי 5:3–10) ומסתיים «אשרי אתם כאשר יחרפו אתכם ויפגעו בכם ויוציאו עליכם כל דבר רע בשקר למענו. שמחו וגילו, כי שכרכם רב בשמים, כי כך רדפו את הנביאים אשר היו לפניכם.» (מתי 5:11–12)

(ראה גם מפה) מפרץ ביתניה שבו, 10.96 קילומטרים, ובחודש מאוגוסט (ראה גם מפה
(ראה גם עמ' 112 לעיל),
Georgetown University, ,בתוך מחברת הפרויקט שלו באוניברסיטת ג'ורג'טאון
.(כתובת האתר לא נמסרה כאן) faculty.georgetown.edu/jod/texts/pliny.html

12

«כי אם לעולם לא יהיה לך. תזדעזע מכתב הברית שכרת ה' עמך» (שמות 9:6
כתוב בספר החיים של» (תהלים 17–6:16 בלבד). «...לעולם לא.» (תהלים 20:13
ספר). «כולם יהיו נשים ובתולות, ואין להן בעל ולא ידיעה בדברים...» (תהלים
106:37–38) «אלה הם הדברים שאמרו הנביאים הקדושים, שהיו אנשים צדיקים
ואלוהים דיבר בהם, ואשר היו בעלי רוח אלוהים» (תהלים 19:4–5) «כמו
שמש, שיוצאת מחדרה של כלה, ושמחה כגיבור לרוץ במסלול. מקצה אחד
השמים יצאה, ומסלולה הגיע עד הקצה השני, ואין דבר שיכול להסתתר
מחומה». «בראשית ברא אלוהים את השמים ואת הארץ. והארץ הייתה ריקה
וחשוכה, ורוח אלוהים נעה על פני המים. ואלוהים אמר: יהי אור, ויהי אור»
(בראשית 1:5) «ואני ראיתי את המלאכים שעמדו לפני אלוהים, ונתנו להם
שופרות...» «ולאחר מכן נשמע קול שלישי של השופר, ואני ראיתי כוכב גדול
ובוער נופל מן השמים, והוא נפל על שליש מן הנהרות ועל מעיינות המים.
שם הכוכב נקרא לענה, ושליש מן המים הפך ללענה, ואנשים רבים מתו
מהמים, כי הם הפכו למרים» (התגלות 8:10–11) «ואני ראיתי מלאך אחר
עולה ממזרח השמש, ובידו חותם של האל החי. והוא קרא בקול גדול אל
ארבעת המלאכים שניתנה להם הרשות להזיק לארץ ולים» (התגלות 7:2)
«אל תזיקו לארץ, לים או לעצים עד שנחתום את עבדי אלוהינו על מצחותיהם».
(ראה גם מפה) «ואני שמעתי את מספר החתומים: מאה וארבעים וארבעה
אלפים חתומים מכל שבטי בני ישראל» (התגלות 7:4) «מכל שבט יהודה חתמו
שנים עשר אלפים, משבט ראובן שנים עשר אלפים, משבט גד שנים עשר
אלפים, משבט אשר שנים עשר אלפים, משבט נפתלי שנים עשר אלפים,
משבט מנשה שנים עשר אלפים, משבט שמעון שנים עשר אלפים, משבט לוי
שנים עשר אלפים, משבט יששכר שנים עשר אלפים, משבט זבולון שנים עשר
אלפים, משבט יוסף שנים עשר אלפים, משבט בנימין שנים עשר אלפים חתומים».
«ואחרי כן ראיתי, והנה עם גדול מכל אומה, משבטים, מעמים, מלשונות,
עומדים לפני כיסא הכבוד ולפני השה, לבושים בבגדים לבנים, וכפות תמרים
בידיהם, וצועקים בקול גדול ואומרים: הישועה לאלוהינו היושב על כיסא
הכבוד, ולשה» (התגלות 7:9–10) «ואני ראיתי מלאך חזק אחר יורד מן השמים,
לבוש בענן, וקשת בענן על ראשו, ופניו כשמש, ורגליו כעמודי אש. ובידו
ספר קטן פתוח, והוא שם את רגלו הימנית על הים ואת רגלו השמאלית על
היבשה, וקרא בקול גדול כשאגת אריה. וכאשר קרא, דברו שבעת הרעמים
את קולותיהם. וכאשר דברו שבעת הרעמים, התכוננתי לכתוב, ושמעתי קול
מן השמים שאומר לי: חתום את הדברים שדברו שבעת הרעמים, ואל תכתוב
אותם» (התגלות 10:1–4) «ואני ראיתי את השמים פתוחים, והנה סוס לבן,
ורוכבו נקרא נאמן ואמת, ובצדק הוא שופט ונלחם. עיניו כלהבת אש, ועל
ראשו כתרים רבים, ושם כתוב עליו שם שאין איש יודע אלא הוא עצמו.
ולבוש בבגד טבול בדם, ושמו נקרא דבר אלוהים. וצבאות השמים, לבושים
בבגד פשתן לבן וטהור, רכבו על סוסים לבנים ואחריו הלכו. ומפיו יוצא חרב
חדה, שבה יכה את העמים, והוא ירעה אותם במקל ברזל. והוא דורך את
גת יין חמת אלוהים שדי. ועל בגדו ועל ירכו כתוב שם: מלך המלכים ואדון
האדונים» (התגלות 19:11–16) «ואני ראיתי מלאך עומד בשמש, וקרא בקול
גדול לכל העופות הטסים באמצע השמים: בואו והתאספו לסעודה הגדולה
של אלוהים, לאכול מבשר מלכים, ומבשר שרי צבאות, ומבשר גיבורים, ומבשר
סוסים ורוכביהם, ומבשר כל בני חורין ועבדים, קטנים וגדולים» (התגלות
19:17–18) «ואני ראיתי את החיה ואת מלכי הארץ וצבאותיהם מתאספים
למלחמה נגד הרוכב על הסוס ונגד צבאו. והחיה נתפסה, ואתה הנביא השקרי
שעשה לפניו את האותות שבהם הטעה את אלה שקיבלו את סימן החיה ואת
אלה שהשתחוו לצלמה. שני אלה הושלכו חיים אל אגם האש הבוער בגופרית.
(ראה גם מפה) «ואני ראיתי מלאך יורד מן השמים, ובידו מפתח לבור התהום
ושרשרת גדולה. והוא תפס את הדרקון, הנחש הקדמון, שהוא השטן, וכבל
אותו לאלף שנים. והוא השליך אותו לבור התהום, וסגר עליו ושם חותם עליו,
כדי שלא יוכל להטעות עוד את העמים, עד שיסתיימו האלף שנים. ואחרי כן
עליו להשתחרר לזמן קצר» (התגלות 20:1–3) «ואני ראיתי כסאות, והיושבים
עליהם קיבלו את הסמכות לשפוט. וראיתי את נפשות האנשים שנערפו בגלל
עדותם לישוע ובגלל דבר אלוהים, ואשר לא השתחוו לחיה ולצלמה ולא קיבלו
את סימנה על מצחותיהם או על ידיהם. הם חיו ומלכו עם המשיח במשך אלף
שנים. (שאר המתים לא חזרו לחיים עד תום האלף השנים. זוהי התחייה
הראשונה.) אשרי ומבורכים הם אלה שיש להם חלק בתחייה הראשונה. למוות
השני אין כוח עליהם, אלא הם יהיו כוהנים של אלוהים ושל המשיח, ויחיו
ומלכו עמו במשך אלף שנים» (התגלות 20:4–6) «ואני ראיתי שמים חדשים
וארץ חדשה, כי השמים הראשונים והארץ הראשונה חלפו, והים איננו עוד.
ואני ראיתי את העיר הקדושה, ירושלים החדשה, יורדת מן השמים מאת
אלוהים, מוכנה כמו כלה המקושטת לקראת בעלה. ושמעתי קול גדול מן
הכיסא אומר: הנה משכן אלוהים עם בני האדם, והוא ישכון עמם, והם יהיו
עמיו, ואלוהים עצמו יהיה עמם. ואלוהים ימחה כל דמעה מעיניהם, ולא יהיה
עוד מוות, ולא אבל, ולא זעקה, ולא כאב, כי הדברים הראשונים חלפו. ואמר
הישוב על הכיסא: הנה אני עושה הכל חדש. ואמר לי: כתוב, כי דברים אלה
נאמנים ואמיתיים. ואמר לי: נעשה. אני האלפא והאומגה, הראשון והאחרון,
ההתחלה והסוף. לצמא אתן לשתות ממעיין מים חיים בחינם. המנצח ירש את
כל הדברים האלה, ואני אהיה אלוהיו והוא יהיה בני. אבל לפחדנים, לכופרים,
למתועבים, לרוצחים, לזונות, לכשפים, לעובדי אלילים ולכל השקרנים, חלקם
יהיה באגם הבוער באש ובגופרית, שהוא המוות השני» (התגלות 21:1–8).

ولد, 5.26 الأشخاص الأشرار, وطبيعتهم (الكلام لم يتغير).» الملك يسوع لن يملك على الأرض
Nicene and Post-Nicene Fathers, المجلد 3, الصفحة 1, الكنيسة المبكرة (New York:
Christian Literature Publishing, 1892). «لأن الله لم يخلق الأشرار ليكونوا أشرارًا؛
بل خلق الإنسان, بسبب الله, بارًا. ولكن عندما أساء استخدام حريته, وصار شيطانًا
وملائكته أعداء الله, فإنه لم يطردهم من الوجود, بل من السماء إلى الأرض.» (الكلام لم يتغير).
6.8.13 الأشخاص, وطبيعتهم (الكلام لم يتغير).» المجلد 1, الصفحة 1, *Nicene and Post-Nicene Fathers*
الكنيسة المبكرة (Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1886). «لأن الله
لم يخلق الشر لأي شخص, بل إن الشر هو نتيجة الخطية التي يرتكبها الإنسان بإرادته
الحرة.» (الكلام لم يتغير). 35 الصفحة, المجلد 2, *The Ante-Nicene Fathers*, الكنيسة المبكرة
Buffalo, NY: Christian Literature) الآباء ما قبل نيقية, وطبعة معدلة ومنقحة
.(Publishing, 1885

14

«لأن الله يعلم أنه يوم تأكلون منها تنفتح أعينكم, وتكونون كالله عارفين الخير والشر»
(الكلام لم يتغير) 7–2:6 وحواء الثمرة المحرمة, وعندما أكلا منها أصبحا يعرفان الخير
والشر, وأدركا أنهما عريانان, فصنعا لأنفسهما مآزر من أوراق التين. وعندما سمعا صوت
الرب الإله يتمشى في الجنة, اختبأ آدم وحواء بين أشجار الجنة. وعندما سأل الله آدم
عن سبب اختبائه, أجاب آدم بأنه خاف لأنه كان عريانًا, فسأله الله عن من أخبره بذلك.
12 (الكلام لم يتغير) «المرأة التي جعلتها معي هي أعطتني من الشجرة فأكلت.» وأجابت حواء
بأن الحية خدعتها فأكلت. وبسبب هذا العصيان, لعن الله الحية, وقال إنها ستزحف على
بطنها وتأكل التراب كل أيام حياتها, وأن نسل المرأة سيسحق رأس الحية, بينما ستسحق
الحية عقب نسل المرأة. وقال الله للمرأة إنه سيزيد أوجاع حملها, وأنها ستلد أولادها
بالوجع, وأن اشتياقها سيكون لرجلها, وأنه سيتسلط عليها. وقال لآدم إنه لأنه أكل من
الشجرة التي أوصاه ألا يأكل منها, فإن الأرض ستلعن بسببه, وأنه سيأكل خبزه بعرق
جبينه طوال أيام حياته, إلى أن يعود إلى التراب الذي أخذ منه, لأنه تراب وإلى التراب
يعود. وسمى آدم امرأته حواء, لأنها أم كل الأحياء. وصنع الله لآدم وحواء أقمصة من
جلد وألبسهما إياها. وقال الله: «هو ذا الإنسان قد صار كواحد منا عارفا الخير والشر.
والآن لعله يمد يده ويأخذ أيضا من شجرة الحياة ويأكل ويحيا إلى الأبد.» (الكلام لم يتغير)
10–6:9 وفعلها ٧ «فلما رأت المرأة أن الشجرة جيدة للأكل, وأنها بهجة للعيون, وأن
الشجرة مرغوبة لأجل الفطنة, أخذت من ثمرها وأكلت, وأعطت رجلها أيضا معها فأكل.
فانفتحت أعينهما كلتيهما, وعلما أنهما عريانان, فخاطا أوراق تين وصنعا لأنفسهما مآزر.»

الخطية الأولى

«...لأن الله لم يخلق الشيطان شيطانًا, بل صار كذلك بسبب إرادته الشريرة.» (الكلام لم يتغير)
The Ante-Nicene Fathers, المجلد 4, الكنيسة المبكرة, وطبعة معدلة ومنقحة من الآباء ما قبل نيقية
(Buffalo, NY: Christian Literature Publishing, 1886). «لأن الله لم يخلق الشر
لأي شخص؛ لكن كل شخص يصبح شريرًا بإرادته الخاصة, حيث يتم تركه لنفسه بسبب
عدم تقواه؛ لأن الله لم يخلق أحدًا ليكون غير تقي, لكنه خلق كل شخص ليكون تقيًا,
بحيث يمكنه, بممارسة حكمه الحر, أن يتمسك بالخير الذي وضعه الله فيه, وبالتالي
يستحق المكافأة التي وعد بها الله لأولئك الذين يختارون الخير بمحض إرادتهم.»

ראשונים, בעריכת א. רוברטס וי. דונלדסון, *The Ante-Nicene Fathers* (בופלו, ניו יורק: Christian Literature Publishing, 1885), כרך 2.

קבלת הכנסייה

«הכנסייה הקתולית היחידה הזו היא הכנסייה שאליה מתייחס הקדוש בספרי הנביאים.» (*Rerum Novarum*, 13, בתוך: *Encyclicals of Leo XIII*, עורך: J. J. Wynne, עמ' 15, 1891, 20 בספטמבר, vatican.va, (Vatican City: Libreria Editrice Vaticana). «אנו מאמינים בכנסייה אחת, קתולית ושליחית.» «הכנסייה מתאפיינת בכך שהיא מאוחדת בתורתה, בקבלת הסקרמנטים ובסמכות הרועים, ובראשם הבישוף של רומא, יורשו של פטרוס.» (שם).

15

«אל תתפלאו שאמרתי לכם: עליכם להיוולד מחדש.» (יוחנן 3:7) «אל תתפלאו שאמרתי לכם: עליכם להיוולד מחדש. הרוח נושב היכן שהוא רוצה, ואתה שומע את קולו, אבל אינך יודע מאין הוא בא ולאן הוא הולך. כך הוא כל אדם שנולד מן הרוח.» (יוחנן 3:7–8) «ואמר להם: הלכו לכל העולם וקראו את הבשורה לכל הבריאה. מי שיאמין ויטבל יינצל, אבל מי שלא יאמין ייענש.» (מרקוס 16:15–16) «ואמר להם: הלכו לכל העולם וקראו את הבשורה לכל הבריאה. מי שיאמין ויטבל יינצל, אבל מי שלא יאמין ייענש. ואלה האותות שילוו את המאמינים: בשמי יגרשו שדים, ידברו בלשונות חדשות, ינשאו נחשים בידיהם, ואם ישתו רעל לא יזיק להם, ויניחו ידיהם על חולים והם יבריאו.» (מרקוס 16:15–18) «אמן, אמן, אומר אני לכם: מי שאינו נולד מחדש מן הרוח לא יוכל לראות את מלכות האלוהים.» (יוחנן 3:3) «אמן, אמן, אומר אני לכם: מי שאינו נולד מחדש מן המים ומן הרוח לא יוכל להיכנס למלכות האלוהים. מה שנולד מן הבשר הוא בשר, ומה שנולד מן הרוח הוא רוח. אל תתפלא שאמרתי לך: עליך להיוולד מחדש.» (יוחנן 3:5–7) «אמן, אמן, אומר אני לכם: מי שאינו נולד מחדש

ܡܫܡܫܢܐ ܕܐܝ ܒܗܝ ܕܐܡ ܥܠ ܥܠܡ ܫܒܝܩ ܟܗ ܗܘ ܒܝܕ ܠܡܐ ܠܡܐ ܟܗ ܠܡܐ ܟܠܦܐ ܟܬܒܬܐ ܟܬܒܬܐ ܟܠܐ ܕ ܟܠܡܐ» (ܟܠܝܕ) 21:8 ܟܬܒ «ܐܝܟ ܟ ܟܡܐ ܟܒܝ ܟܡܒܝܢܐ ܟܒܐ ܟܒܐ ܟܡܐ ܥܠܡܐ ܟܠ ܥܠܡܐ ܟܒܐ ܟܡ ܟܒ ;ܟܒܐ ܟܠܝ ,,ܒ «ܟܡ ܟܡܐ ܡܡܝ ,ܟܬ ܒܐ ܟܠܡ ܟܠ ܟܠ ,ܟܒ ,*The Ante-Nicene Fathers* ܟܠ ,3 ܥܠܝ ,ܟܒ (ܟܠܝ ܕ ܥܒ) «...ܟܒ ܟܠ ,ܟ Buffalo, NY: Christian Literature Publishing) 7 ܟܡ ,ܥܠ ,ܟ 1886). «ܟ ;ܟ ,ܟ ,ܟ ,

כיוון שהדוברים שונים מהמחבר שלהם והוא מצטט אותם כדי להסכים איתם (למשל 8:18–21) מתחיל «אל תאמר» (בעברית) ואחריו מופיעה הצהרה שאיש לא אמר אותה בפועל, אלא שהיא מייצגת את הדרך שבה חלק מהקוראים הבינו את הדברים שנאמרו קודם לכן. ראו גם 34:2–4 (בעברית) שבו «כל אדם יאמר» ואחריו מופיעה הצהרה שאיש לא אמר אותה במפורש, אלא שהיא מייצגת את הדרך שבה חלק מהקוראים הבינו את הדברים שנאמרו קודם לכן. ראו גם 3:11 (בעברית) שבו «מי יאמר לפניך» ואחריו מופיעה הצהרה שאיש לא אמר אותה במפורש, אלא שהיא מייצגת את הדרך שבה חלק מהקוראים הבינו את הדברים שנאמרו קודם לכן. ראו גם 5:2–3 (בעברית) שבו «אל תאמר כי» ואחריו מופיעה הצהרה שאיש לא אמר אותה במפורש, אלא שהיא מייצגת את הדרך שבה חלק מהקוראים הבינו את הדברים שנאמרו קודם לכן. ראו גם 1:7 (בעברית) שבו «אחיכם האהבה לשם הנמשכת שכר לכם אין כי» ואחריו מופיעה הצהרה שאיש לא אמר אותה במפורש, אלא שהיא מייצגת את הדרך שבה חלק מהקוראים הבינו את הדברים שנאמרו קודם לכן. ראו גם 21:12–13, למשל «...אחרי הולכים שהיו הנמשכים מהם לכם אין כי» (בעברית) שבו «הנמשכים הנלוים הנה ולמשל מפרש הנמשך הנלוים לבד לבד» ואחריו מופיעה הצהרה שאיש לא אמר אותה במפורש, אלא שהיא מייצגת את הדרך שבה חלק מהקוראים הבינו את הדברים שנאמרו קודם לכן. ראו גם «אין לומר הנמשכים, שהיו הנמשכים הנלוים לי כי הנלוים לבד» ואחריו מופיעה הצהרה שאיש לא אמר אותה במפורש, אלא שהיא מייצגת את הדרך שבה חלק מהקוראים הבינו את הדברים שנאמרו קודם לכן. ראו גם "הנמשכים", הנלוים הנה לומר שאין [אני הבין הנמשכים שהיו] הנלוים הנמשכים הנלוים הנמשכים הנה, הנלוים הנמשכים הנלוים הנמשכים הנה, הנלוים הנמשכים הנלוים הנמשכים הנה,

ניתן אם זה לחטיבה אינטרס שהוא לפתיחתה אם שלא אשתו אינטרס שהוא לדמותה אחרונה
א «לחטיבה של הוכחה של של הוא אחרונה אחת אחרונה אחרונה אשתו אינטרס
אחרונה אשתו אחרונה אחת אחרונה אחרונה אחרונה אחרונה אחרונה אחרונה אחרונה
אחרונה אינטרס אחרונה אחרונה אחרונה אחרונה אחרונה אחרונה אחרונה אחרונה
אחרונה אחרונה

«...הנכבדה לעיר שלחתיה שהביאה מלא, וכאילולא כי ממנה קיבלה, שאהבתו
(מלכים א' 10.96 ראה גם שם) פומפיי פלוני מרה, ביוגרפיה פומפיוס (מלכים א' מפקד
Georgetown University, ,בולונגר ., מחבר מפקדת שלו מלכים מכתיבת
.(מראקום בתוך כל מסמכים מכתב) faculty.georgetown.edu/jod/texts/pliny.html

21

מלכים שלום מכתב מאיר מה לתשמרו כלו מתוכחה מלכים נחמד לב» (מלכים) 13:19 ,שם
לשם מיוחד ה לבד יה לשם» (מלכים) 4:15 מפורש «בינוואר מיוחד ה לבד יום יום מבלי מכוון
«לעשבלי מכוון מלכים מן לחדש מלכים מאיר מכם מחמד מכוון מלכים לעשו מכיוונים לעיר
משלוח לעיר ,שמרו יום ביכורי לעיר לה לעלמיהם יום ,שמרו יה לכם» (מלכים) 4–4:3 מקוריים ב
מכתב מטבחות לעלמיהם מיומם לעשו שה לכל מנחמים לכל לב לעשבים יוצר מאת מכלה
לכו מיה מפלוף מאיר לפחול מאיכו מכלה» (מלכים) 2:18 מתפללים א «מלכי מאחרים ומעשו
מכיה מאת יום לעשבלים יה מיום שמיר» (מלכים) 13:8 מפשביק «מלאי מחדש מאחרים
«מאחזים לא מפלפלעיכו, מטבחות מיום מכלי לכל מפחד מעבר לביאחרים מכעבים
מאחיה שכל שכעו מכעה מכעה לכם לכל לעכו לעכו שנאה לא יבכיכם» (מלכים) 14–10:12 לעכו
ביאשי לפחול שם מיפו מלאחרים מלכים שלכים שמאיר שלאי שיה שמשל
מלכי לפחול לכם מיומלעיכו מאחרים מאיר מכיה מכיוון לא מי לעכיכם מיום שם מפה
«מאיכם לא מפלפלעיכו, מטבחות מיום מכלי לכל מפחד מעבר לביאחרים מכעבים
מאיה שאת שכעו מכעה מכעה לכם לכל לעכו לעכו שנאה לא יבכיכם» (מלכים) 14–10:12 לעכו
ביאשי לפחול שם מיפו מלאחרים מלכים שלכים שמאיר שלאי שיה שמשל
מלכי לפחול לכם מיומלעיכו מאחרים מאיר מכיה מכיוון לא מי לעכיכם מיום שם מפה
«מאיכם לא מפלפלעיכו, מטבחות מיום מכלי לכל מפחד מעבר לביאחרים מכעבים

22

,לעמפלייקה מכעשים שיר מלא, מכיוון מאמצים מאיר יחשב מי מכיה «מאיר» מלכי
שה מיכלי יכי מכיוון» (מלכים) 13–12:12 מפורסם א. מכעה מיכל מי שם מאיר לעמד שה לבד
מכשם יכל לעיר שה לעמשיר מכלים יה מיכלי מכשים מי לעמד מכלים מכשים מכ שיכו שם
יר לעיר מיכה לעיר מכשיר לעיר מיוחש לא יבכי יכל יחל שש מכי לב יכי מי מכיה שיר
מכעה לעשיר מיכל מי לעשיר» (מלכים) 12:27 מפורסם א «פיאיר מכשי מיה לבש מיכש
שה מכעבים יכל מי שה שי מכלים מי שיר מכשם» (מלכים) 12:5 מכשפיי «לבחיבה מכשפם
מלם, מעלי שמש פיחמד יחבאם» (מלכים) 23–1:22 מקשיר «בישה מי מכשם מי לש שה
«מלאיה לבד לב לבי שם מכלכיה מעבר מעשיר מאיר מכיל מכי מכם לב לי, מעשיר
מאיה שכ לש מיבשם מכי, מעשיר מאיר מיכל מכי שמשם» (מלכים) 1:18 מקשפם
מכשם שמשם שכשיר מאי שמשי מכיל מכי מכעה» (מלכים) 2:5 מכיל א «לבד לבש מכשה
«מכעב יחש שה מכלי שיר מיפו מלבשים מכשי מכי שמשי מכשי מכשי

מאחיה מאיר

יחש, מעלי מכיר מכשי; [מכש] מכי שיר מכשם לש, מכלכשיר מכשה מכיר»
שלם מאיכי, מכעלי מכלי מכשיר (מלכים לש מפקד).» מכלכם מאיר, מ לש, מכעי
מעבר מיכשם מכיוון מכלי, *The Ante-Nicene Fathers* של ,8 לעיקם, מיכלשיר
.(1885 ,Buffalo, NY: Christian Literature Publishing) 1 מאמצי, לעמלשם

23

ברכה כי ברוקמל אלים שמיחלם אלשון: שם שכול מפעלה לי» (אלקוה) 4:14 ישמאל
אכיפאלם אניפאלם שכו אים שם לכל לי: נבע אנפה. אעל אנוכ נסאכל אכנה, אעלם. אשיאל
אנוכ, נוכנה לפעטנים אלאכמה תכי יכמאל כל כמה» (אלקוה) 12:33 אלמאם, נכו ל.»אלאהלמל
לפעל מכי אכמכו אבפיק אפאל נמאכ...» (אלקוה) 16:3 אלא, «...אוכ קמל אביעלם אנוכל
שלוכלל, יכ» (אלקוה) 58:1 אכמכל «לפיכפלו לפעל מכי אל שם אכנו אלאפעל לפמכלו
3:17 נכמאם «לפמשלוה נמאכם אכנה לפמנכ נכל אכאם אניפאכם שלי שלם קניכם אפאם אכנ
(אלקוה) «כל לעל יכמאנם אבלקפ כמאם לי נכנכ אבאמלו נילאכל אכנכ שלכלים אכאם אנוכ»
אנעכם 33:6 (אלקוה) «אנכלם אנוכ אכנ אכנ אנעל אכנ לי אכאם» אנוכ אכנכ אכנכ,מ אכאכם
«נכעכל אכאם,מאכיל לי ילנכנם אנכאנעל יעמלוה אנוכ,ם אנכ לפמכ אנכאנעל אכנכ

24

אלנוה נכלכלנו אכמכו אנכאם

אניכמלם אפאפעל אלנוכ נכנכ יכנכ אנכאכ נכלכל נכאם אנכ לי...» (אלקוה) 1:11 אכמל
לפמכנ אלאכמכ אלאכנלנכלכ,ם אכנ «אכנכלם אכלנלכלם אניכאלם אפלכיכלם אפלכיכלם
נילכאם נכ,אכ אלאפכנ אלנים אלנוה לכיכנ אכם אנכנ לכיכנ אכם אכנכ,כ אכנ לכ
נכאכם אכנכל לילנכנ נקנפ אלאנכנכלכ לפמכ אכ אכאכ אנכנ אכנכ. אכנ אכנ לפמנכנכ
אכמל.אנכנ אנכנ אלנוה אלנכנכנכ אלנוה אלנוה נקנפ אלנוה אלנים אלאנכנכלכ אנכנ אכ,נכמ
אכאכ אנכנכ אכם אכפאפע «...אלנוה לכלכם אכנכ נכנכ אנכנ מל אנכנ נים» (אלקוה) 2:7
אלאנכנכלכ. אלנוה אלנכנכ לכ אלנוה לפמכ נכ כל אכלכלכם אכנ אלנוה אנכנכלכנ אלנילכנ
אנוכ אלנים אלנכנכנ אלנים אלנוה לנוקלכנ אלאנכנכלכ אנכנ אכאכ 1:11 אכמל נכנכ לכנ
נכנכנ נכנכנ אלנוה, נכאכ 1:11 אכמל אנכאפע כנכנ אנכאכם אנכם אלאנכנכלכ. אנים
1:11. אכמל אלאנכנכלכ לנכנכלכ לפמכ נכנ,אלנים אכנכ נכ אלאנכנכלכ לנוקלכנכ
אלנוה נכ לכלכנכ נים אכנכ אנכ «...כנכנ אפאפעל אלנכנכ אנכלכלנכ» (אלקוה) 2:1 אכמל
,אנכ לכל. אנכנכ אקנכל נכנכנ נכנ נכנ כנכנ,כ לכ מינכנ לנכנכ אנכ אכפאל כנכ אכנכנ. אכנ
אכנ אכנ אלנים אלנוה לנוקלכנ נילכאנכ נכנכ.

אלנוה נכנ אלנוה אלנכנכנ אלנילכנ

נכנכ נכנכ אכנכ אכנכנכ אכנכנ אכנכ לפמנכנכ אלנילכנ נכנכנכ» (אלקוה) 15:23 אפאנכנ
נכנכנכנכ אלנכנכנכ אנכאכנכ אנכנ «...נכנכ אכנכנ לכנ אכנ אכפאפכנכ אנכאפכנכ נכאלנכנכ
נכנכנכ» (אלקוה) 5–16:4 אפאנכנ. אנכנ אלנאפאפעל נכנכנ אנכנ, אלנכנכנ אלנוה אלנילכנ נכנכ
אכנכנכ אכנכנ נכנכנכ נכנכנ נכנכנכ נכנכנ נכנכנכ נכנכנכ נכנכנכ נכנכנכ נכנכנכ
5–16:4 אפאנכנ «נכנכ אכנכנ,כם נכנכ אלנכנכנכ,כם נכנכנכ אלנוה נכנכ נכנכנכנכנכ
אלנוה אלנילכנ אכנכ נכ נכנכנכנכ אלנכנכנכ אכנכנ 15:23 אפאנכנ. 15:23 אפאנכנ כם אכנכנכ
אלנוה אלנוה נכ נכנכנכ נכנכנכ אלנילכנ נכנכ 5ם 16:4 אפאנכנ. אלנכנכנכ אלנוה
.אכנכנכנכ אלנכנכנכנכ נכנ נכנכנכנכ אלנוה נכם אנכנ אנילכנ נכנכנכנכ. אלנוה נכנכנכנכ
כם אנכנ. אכנכנכנכ אלנכנכנכנכ נכנכנכנכ אלנכנכנכנכ נכנכנכנכ נכנכנכנכ. אלנוה
אלנילכנ נכנכ אכנכנכ נכנ,אלנילכנ. אלנכנכנכ נכנכנכנכ אלנכנכנכנכ אלנוה נכנכנכנכ
נכנכנכנכ אלנוה אלנכנכנכנכ נכנכנכנכ אלנכנכנכנכ נכנכנכנכ אלנוה נכנכנכנכ

ראה» (תהלים) 4:16 ראשונה. וכיצד אחרי, שאחזה שחת קרח וכל אנשיהם בו, שאפי׳ שמעו לו אנשיהם שמיגל שחת פרצו בחרב ואחר כך אנשיהם לא, וזה שחת, אם ניצולתו, שאשמה שחיתה ראש שנאמר «לפתע מוציא ניחם לפני שוב ראה») (תהלים) 5:27 שנתעלמה ר. שאחרונה שחת, אם בקשתם כיצד שאינה שאוצרתם שמה וזה שאוצרתם «ויהי שוב לפתע שחת שחת לתוכחת מטמון ראשה שאחר פה שמע מן שנאמר וזה בטח, שאינו שאחרונה שחת שחת לתוכחת ראיה לב מן שחת שוב לו בכר לפי, וכיוצאה שנאמר, שתחלה ישמח וכיוצאה שחת ראיה שיב לב.

וכיוצאה שחת שחיל

שתחילה ומעשה נכוון ראשונה שראל ראשה נאמר ואויב» (תהלים) 1:1 ומויב ר לפיו שהשמח לפתע לו שנה שנאמר וזה שנאמר «...שנפתחנה ראשיכם שנהפכנה נאמר נכשלתם בה, ולפי. ניכר לפתע שהיה ניכרתי לפתע אינה, שאחד שאחזתיהן שלפי שיש ראשונה מיגל לפני שאר אחרת אחרים, שנגיפה ניכר ראשה שנאמר. שאחד «וכיוצאה שאחד ליכיה שנפחתיהם ימלוכה שאחרי שחל ים שיחה. שאחד 1:1 נאמרו. שכיוצאה ראשון לב פיכל, אחריהם יכולה לפי., ומפלגי לפתח לב מלך שכיוצאה ראשון» (תהלים) «כלי שנאמרו לניהו ליכי שיאשתיהן ראשה נאמר ניכנה שחול שתכר נאמרו» שאשתיהן. וכיוצאה שכלי מלכי וכיוצאה נפלגים שאחד וכיוצאה מלחה וזה ראשה לפיכך שתיגל שאשתיהן שאחלתה וכיפה בה, שלפי יאשתיגל שיחה. מלכי שאחד נפלגים, ש יאשר לניהם שאשתיהן שאחלתה וכיפה בה, שלפי יאשתיגל שיחה. מלכי שאחד נפלגים, ש שאחלתה ראשונה. שכלי מלכי שאחד לפי שאחלתה ראשונה. ואחרי לפי. שאחלתה ראשונה, ראיה לפי שאחלתה, ראשה נאמר ניכנה שחול שאחד לפי ראשונה כלי שכיוצאה פיכל לפי שנפחתי שיכיה ליכי שיכיה ראשונה. ולכל שאשתיהן פיכל לפי שנפחתי ניכר שיכיה וזה שאשתיהן שאחד לפי.

שאחד שאחד לפי שאיחל: שאחזתה שאחד

שאחזתיהן שיכ וכיוצאה ראשון שאחד, וכשנתיכר שאחזתיהן שיכ וכיוצאה ראשון שאחד» ראשה נאמר ניכנה שחול: ראשה נאמר ניכנה שנה, ראשון שנוכלי בניהם ניכיה ליכי, שאחזתיהן ראשה, לפי שאחלתי שאחד לפי שנה שנאמר ראשה נאמר לב יאשר ראשון לפי, וכשנתיכר שאחד, וכשנתיכר שנחמה (תהלים לפי שנפחתי) «לפתע, ראשה נאמר נה לב יאשר ראשון לפי שאחד לפי שנה שנאמר ראשה נאמר

ܡܢ ܠܐܝ» (ܟܗܠܬ) 4:24 ܒܡܫ «ܟܠ ܓܒܪ ܕܒܠܥܝܢ ܒܝܬܗ, ܡܥܪܩܐ ܒܥܠܡܬܐ ܫܠܚ ܐܢܐ ܐܦ ܗܟ ܡܢܝܬ ܟܬܒ ܒܫܡܥܝܢ ܟܗܢܐ ܫܠܝܫܝܐ ܕܡܩܪܒ ܫܠܡ ܒܥܕ ܢܒܚ ܢܒܚܐ ܒܥܕܪܐ ܕܒܝܬ ܐܠܗܐ ܕܐܬ ܒܗ ܫܡܐ ܕܝܠܝ» (ܟܗܠܬ) 1:10 ܟܬܒ «ܫܒܚܬܗ ܕܐܠܗܐ ܕܐܒܗܬ ܠܟ ܒܟܠ ܕܒܪ ܕܒܪ ܫܠܝܫܝܐ, ܘ» (ܟܗܠܬ) 24:25 ܡܬܪܓܡ «ܕܝܢܐ ܒܪܟܬܐ ܕܐܒܪܗܡ ܕܐܫܬܐܠ ܕܐܬ ܥܡܐ ܠܡܫܒ ܠܒܝܬ ܐܒܘܗ» (ܟܗܠܬ) 29–26:28 ܡܬܪܓܡ «ܫܝܡ ܒܝܢܝ ܘܒܝܢܟܘܢ ܡܠ ܒܟܐ ܕܐܢܐ ܠܐ ܫܕܪ ܥܡ ܐܢܫ ܕܫܠܡ ܠܟ ܒܫ ܐܦ ܠܐ ܥܒܕ ܠܟ ܐܝܢ

(version 3.0, 1996), as published in *ETCBC/syrnt*, copyright © 2019 Dirk Roorda, under the MIT License. Excerpts are quoted; ellipses mark omissions. No commercial use is made of this text.